

Na rob zadnji strani ovitka

SLOVENSKA FOTOGRAFIJA OD ZAČETKOV DO DANES

40. — DOGODKI — FOTOREPORTAŽA (II.)

Tristo tisoč fotografij! Ustvaril jih je fotoreporter Mario Magajna, ki je imel v rokah kamero polnih 40 let. 23. maja letos je prejel Tomšičevo nagrado za svoje življenjsko delo. »Za njegove fotografije je mogoče reči, da so prava kronika časa in prostora,« pravi časopisno poročilo o tem likovnem kronistu.

Mnogi naši fotografi v preteklosti so bili podobno kot nagrajeni Magajna odlični kronisti svoje družbe, čeprav niso prejeli posebnih nagrad. Goriški fotograf Anton Jerkič je leta 1906 posnel enkratno fotografsko reportažo o zadnji poti pesnika Simona Gregorčiča, ki so ga z vsemi častmi spremili iz Gorice daleč navzgor ob Soči do domačega kraja in ga pokopali nedaleč od rojstne vasi Vrsno. Takrat je stopil Jerkič s svojo veliko kamero še v Vrsno in ponesele je enkratno prizor: Gregorčičeve sorodnike in vaščane Vrsna, zbrane pred pesnikovo rojstno hišo. Ohranjeni originalni posnetek v modrikastem tonu je izredno oster. Tipična kmečka hiša in skupina odraslih ter otrok pomeni harmonično celoto, ki nosi pečat močne socialne dokumentacije, toplino in probleme takratnega vaškega življenja.

V letih pred prvo svetovno vojno je od 1911 dalje izhajala v Ljubljani dobro ilustrirana revija Slovenski ilustrirani tednik, ki je vsebovala zanimive reportažne fotografije o tekočih dogodkih.

Leta 1912 je zajel Tomačevo pri Ljubljani zelo hud požar, v katerem je zgorela celo gasilska brizgalna, trije požrtvovalni gasilci pa so bili močno opečeni. Fotograf Fran Rupnik jih je našel v bolnišnici čisto povite in ta njegov posnetek bi našel sočuten odmev tudi pri današnji publiki. Motiv je svojevrstno likovno delo, ki s svojo formo in ritmiko zbujajo vtis poguma in odločnosti. Morda pa bo kdo v naglici zamenjal to sliko za sliko treh astronautov. Vzeto reportažno je slika vredna pozornosti.

Naši sodobni mladi reporterji so našli številne navdihe in zanimive motive na svojih poteh po tujini. Joca Žnidaršiča in drugih ne bomo posebej omenjali, z eno samo sliko pa bomo predstavili Miška Kranjca. Fotografijo je posnel na Poljskem. De-

jansko postane vsak popotnik s fotoaparatom neke vrste reporter, čeprav slik pozneje ne objavi v časopisu. Tujina je polna motivov, ki se zazdijo fotografu nekaj čisto novega, nenavadnega. Mnogo slovenskih potnikov, tudi študentov, je posredovalo svoje fotoreportaže v predavanjih z diapozitivi pa tudi v Mladini. Verjetno se ravno iz vrst takšnih mladih, privatnih fotoreporterjev rodijo poznejši časopisni reporterji, ki jim postane fotografija življenjski poklic. Takšen kruh ni vedno bel in sladek, je pa lahko zdrav življenjski kruh, ki hrani obenem neštete lačne oči bralcev in gledalcev doma in po svetu.

Reportažna fotografija, ki dandanes polni dnevno časopisje, tedenske in mesečne revije, pa ni zgolj delo enega samega človeka, fotoreporterja. Novinarska fotografija je si-

stem, ki temelji na značaju časopisa ali revije, na preišljenem združenju slike in besede, na uredniškem prijemu, ki postavlja sliko v pravi format in na pravo stran ter razvršča slikovno gradivo po aktualnosti in vsebinski teži. Tehnična stran s kvalitnim tiskom in dobro reprodukcijo slike je prav tako pomembna. Ob vsem tem ne gre pozabiti na agencije, ki hitro posredujejo slike svetovnih dogajanj, pa na lastne fotografske arhive uredništev, ki lahko spretno uvrščajo v občasne objave tudi arhivsko gradivo. Drži, da imajo bralci najrajši aktualne, sodobne slike. Toda občasno se jim vzbuji dober apetit tudi za spoznavanje dobrih in slabih starih časov.

Fotoreportažo privatnega značaja si lahko ustvarja vsak ljubitelj fotografije za lastno veselje. Lahko se zgodi, da bo nekoč to gradivo zani-

mivo tudi za širšo javnost. Spreten fotograf lahko posname dogodke, pri katerih ni poklicnega reporterja. Takrat se prikaže zlata priložnost, da postane posnetek amaterja lokalno ali celo svetovno znan.

Ob vsej dokumentarnosti fotoreportaž reporterji le niso brez osebne značaja. Svojo osebnost vtisnejo tudi svojim posnetkom. Nekaterim ležijo dogodivščine in senzacije, drugim veselje do ljudi in življenja, nekateri zelo radi portretirajo pomembne osebnosti, drugim je pri srcu vsakdanji človek sredi svojega okolja. Žal nam statistika Pulitzerjevih nagrad kaže, da je le manjšina nagrajenih posnetkov odsev človekove sreče, kar trikrat več je posnetkov nemirov, nesreč, vojn in nasilja. Vendar je tudi v teh primerih fotografija opozorilo in opomin. Gre za odgovorno nalogo.
MIRO KAMBIČ